

Лора Микова

**ФОРМИ ЗА МНОЖЕСТВЕНО ЧИСЛО ПРИ НОВИТЕ
СЪЩЕСТВИТЕЛНИ ОТ МЪЖКИ РОД, ЗАЕТИ ОТ
АНГЛИЙСКИ ЕЗИК**

Lora Mikova

**PLURAL FORMS OF NEW MASCULINE NOUNS
BORROWED FROM ENGLISH**

The paper discusses issues in the choice between endings *-ove* and *-и* for some masculine nouns, which have been recently borrowed from English.

В българския език формите за множествено число на едносричните съществителни имена от мъжки род се образуват по правило с окончание *-ове*: *град – градове, стол – столове, скок – скокове*. Това важи и за едносричните съществителни от чужд произход: *акт – актове, бал – балове, бар – барове, диск – дискове* и др.

При някои едносрични съществителни от мъжки род обаче формите за множествено число се образуват с окончание *-и*, което е първично и е служело за образуване на формите за множествено число на всички съществителни от мъжки род, спадащи към старите *-о-* и *-jo-* основи. Днес с окончание *-и* се образуват форми за множествено число само при ограничен брой едносрични съществителни от мъжки род. Това са:

а) съществителните, които означават лица според националния или областния им произход: *влах – власи, грък – гърци, чех – чехи, швед – шведи, шоп – шопи* и др.;

б) около 20 от едносричните съществителни от домашен (славянски) произход: *внук – внуци, вълк – вълци, глист – глисти, гост – гости, зъб – зъби, лъч – лъчи, рак – раци, роб – роби, трън – тръни, храст – храсти* и др.

в) някои от едносричните съществителни от чужд произход: *йон – йони, танц – танци, факт – факти, филм – филми, химн – химни*.

При някои съществителни различните окончания са закрепени за различни значения: *клон – клони* (на дърво) и *клонове* (напр. на банка); *лист – листове* (хартия) и *листа* (на растение). Отделните окончания могат да означават и стилистична разлика: *двор – дворове* и *двори* (пое-

тично). В редки случаи двата варианта са равностойни, напр. *смок* – *смокове* и *смоци*.

При многосричните съществителни от мъжки род окончанието *-ове* за множествено число е застъпено само при *вятър* – *ветрове*, *огън* – *огньовете* и *център* – *центрове*.

В съвременния български език навлизат много нови думи от английски, като голяма част от тях са съществителни от мъжки род – едносрични или пък многосрични, в които последната сричка представлява английска дума. Тези заемки много често създават затруднения при образуването на форми за множествено число, като колебанията са между окончанията *-ове* и *-и*.

Така например в Службата за езикови справки и консултации на Института за български език нерядко постъпват въпроси за множественото число на *дрон*. Хората често се заблуждават, че правилната форма е *дрони*, но всъщност думата не е изключение от правилото и като повечето едносрични съществителни от мъжки род в множествено число има окончание *-ове*: *дронове*.

Всъщност и при едносрични съществителни от мъжки род, които отдавна са навлезли в българския език, може да има колебания при избора на окончание *-ове* или *-и*. Например според трети том (1981) на многотомния тълковен *Речник на българския език* думата *гном*, която е заемка от немски, в множествено число има окончание *-и* – *гноми*. В *Официалния правописен речник на българския език* (2012) обаче формата за множествено число е *гномове*. И до днес в писмената и устната практика се срещат различни варианти – и *гноми*, и *гномове*. Но книжовната форма е *гномове*. Друго название на митологично същество – думата *трол*, заета от шведски, също в известна степен създава затруднения при образуването на форма за множествено число – срещат се и *тролове*, и *троли*, като правилното е *тролове*.

Само с окончание *-и* пък се образуват формите за множествено число на навлезлите покрай жанра фентъзи названия на митологични същества: *орк* – *орки* (няма промяна на *к* в *и*, подобно на *франк* – *франки*, *трак* – *траки*), *елф* – *елфи* (понякога погрешно се употребява *елфове*).

Друг интересен въпрос, постъпил неотдавна в Службата за езикови справки и консултации, се отнася до множественото число на съществителното *флашмоб*, което идва от английското *flashmob* или *flash mob* и съдържа едносричната дума *тов* (*тълна*). В *Речника на новите думи в българския език (от края на XX и първото десетилетие на XXI в.)* думата е определена като нежелателна, т.е. препоръчва се избягване на употребата ѝ. В примерите има цитат от в. *Монитор*, в който е използвана фор-

мата *флашмоби*. Но пък при търсене в Гугъл излизат около 165 резултата за *флашмобове* и само около 65 за *флашмоби*.

С подобна словобразователна структура са следните думи, заети от английски: *саундтрак*, *никнейм*, *уъркшоп*, *фришоп* (от сложните думи *soundtrack*, *nickname*, *workshop*, словосъчетанието *free shop*). В *Речника на новите думи в българския език* като форми за множествено число на *саундтрак* са посочени *саундтракове* и *саундтраци* (самата дума е определена като нежелателна), а в *Официалния правописен речник на българския език* присъства само формата *саундтракове*. При останалите множественото число се образува с окончание *-ове*: *никнейм* – *никнеймове*, *уъркшоп* – *уъркшопове*, *фришоп* – *фришопове*. В речевата практика се срещат и форми с окончание *-и*: *никнейми*, *уъркшопи*, *фришопи*, които обаче не са правилни.

При съществителното *лаптоп* (англ. *laptop*) колебания няма – окончанието за множествено число е *-и* – *лаптопи*. В *Речника на новите думи* има две отделни заглавни думи *топ* (англ. *top*) – едната със значение ‘дреха, вид потник, обличан обикновено под друга блуза’, а другата със значение ‘връх, първо място в класация’. Когато *топ* означава вид дреха, има множествено число и формата се образува с окончание *-ове*: *топове*. Срв. и *хотдог* (англ. *hot dog* или *hotdog*) – *хотдоза*, *булдог* (англ. *bulldog*) – *булдоза*, но: *дог* – *догове*. Всеки случай обаче е различен: много малка е вероятността някой да каже *булдогове* (в интернет се откриват само един-два случая), но пък *хотдогове* може да се срещне на доста места в интернет.

Други многосрични думи с окончание в множествено число *-и* са *ноутбук* – *ноутбуци*, *бекхенд* – *бекхенди*, *фронтмен* – *фронтмени*, *плейбек* – *плейбеци*. Но: *бек* (краен защитник във футбола) – *бекове*.

Малко по-различен е случаят при многосричните съществителни от мъжки род, които също идват от английски сложни думи или словосъчетания и при които втората съставка се употребява самостоятелно и в българския, например *бодигард*, *билборд*, *сноуборд* – на български има думи *гард*, *борд*, чиито форми за множествено число са *гардове*, *бордове*. Оттук имаме *бодигардове*, *билбордове*, *сноубордове*. Срв. и *джазбенд* – *джазбендове*, *джубокс* – *джубоксове*.

За разлика обаче от *лаптоп* и *хотдог*, които в множествено число имат окончание *-и*, съществителното *саундчек* има окончание *-ове*: *саундчекове*. И тук в български съществува дума *чек* – *чекове* (както *топ* – *топове* и *дог* – *догове*), но окончанието не е *-и*, а *-ове*.

Колебания възникват при съществителните, които идват от английски думи, съдържащи *rod* и *rad*. Според *Официалния правописен речник* дума-

та *айпод*, освен формата за множествено число *айподи*, има и вариант *айподове*, като препоръчителната форма е *айподи*. По същия начин *айпад* – *айпади* и *айпадове*, като се препоръчва *айпади*. В *Речника на новите думи* се откриват синонимите със значение ‘устройство за управление на видеоигри’ *джойпад* и *геймпад* с дублетни форми за множествено число *джойпади* и *джойпадове*, *геймпади* и *геймпадове*, а също и *шорткът* (англ. *shortcut*) с дублетни форми за множествено число *шорткѐти* и *шорткѐтове*.

Може да се обобщи, че в последно време са навлезли множество съществителни от английски, при които е трудно да се избере окончание за множествено число – дали да бъде *-ове*, или *-и*. Много от тези думи са твърде нови за българския и още не са се превърнали в част от книжовния език. По тази причина те присъстват в *Речника на новите думи* от 2010 г., но много от тях липсват в *Официалния правописен речник*, напр. *шорткът*, *джойпад*, *геймпад*, *флашмоб*. В *Речника на новите думи* те са представени с дублетни форми за множествено число с окончание *-ове* и *-и*.

✉ *Ас. Лора Микова*

Секция за съвременен български език

Институт за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ при БАН

бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България

mikova.lora@gmail.com

✉ *Assist. Lora Mikova*

Department of Modern Bulgarian Language

Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences

52 Shipchenski prohod, Bl. 17, Sofia 1113, Bulgaria

mikova.lora@gmail.com